

Problematika statističkog praćenja iseljavanja u inozemstvo¹

Nenad POKOS

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Ivo TURK

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Stručni rad

Primljeno: 5. 12. 2022.

UDK 314.151.3-054.7(497.5)(091):311.3

doi: 10.5559/pi.17.32.01

Za Hrvatsku se može reći da je »tradicionalno« iseljenička zemlja. Emigracijski procesi u Hrvatskoj kontinuirano traju već više od 150 godina. Uz manje ili više intenzivnu emigraciju, u Hrvatskoj je od osamostaljenja svake godine prisutna i prirodna depopulacija. Takva je situacija rezultirala dubokom demografskom krizom u kojoj se Hrvatska nalazi. U najnovije vrijeme, od pristupanja Europskoj uniji, svjedoci smo najnovijeg emigracijskog vala iz Hrvatske jer se hrvatskim državljanima otvorilo tržište rada većine zemalja Europske unije. Opće je poznato da postoji problem vezan za točnost broja iseljenih osoba koje prikazuje hrvatska službena statistika. U radu se uspoređuju podatci hrvatske službene statistike i statistika odabranih zemalja u koje su se hrvatski državljani najviše iseljavali. Cilj rada je utvrditi i analizirati nerazmjer između hrvatskih službenih podataka o iseljenim osobama i službenih podataka o useljenim osobama država u koje su se hrvatski državljani najviše iseljavali.

Ključne riječi: iseljavanje, migracije, statistika, Hrvatska

Uvod

Republika Hrvatska puna tri desetljeća nalazi se u dubokoj demografskoj krizi koja je obilježena izrazito negativnim trendovima kao što su ukupna depopulacija, prirodni pad, intenzivni proces starenja itd. Međutim, posljednjih nekoliko godina na ionako nepovoljan demografski razvoj sve jači utjecaj

¹ Rad je rezultat istraživanja provedenog u sklopu projekta »Zajedno srce, jedna duša, jedna HRVATSKA« (UP.04.2.1.06.0051) sufinanciranog sredstvima Europske unije iz Europskoga socijalnog fonda na poziv »Tematske mreže za društveno-ekonomski razvoj te promicanje socijalnog dijaloga u kontekstu unapređivanja uvjeta rada«. Istraživanje koje je rezultiralo ovim radom obavljeno je u sklopu dionice 1 projekta, pod nazivom »Socijalni i lobistički potencijal hrvatskih iseljeničkih zajednica i udruga s obzirom na njihovo povijesno i kulturno naslijeđe i status u zemljama iseljenja« te dionice 2 pod nazivom »Suвременi motivacijski ciklusi migriranja mladih Hrvatske u kontekstu općih migracijskih procesa u Hrvatskoj — empirijska analiza«.

imao je izrazito negativan migracijski saldo tj. sve veći broj iseljenih stanovnika Hrvatske u odnosu na broj doseljenih, a intenzivirao se nakon hrvatskog ulaska u članstvo Europske unije 1. srpnja 2013. Opće je poznato kako podatci hrvatske statistike o broju iseljenih nisu realni i precizni jer mnogi stanovnici prije iseljenja ne odjavljuju prebivalište u Ministarstvu unutarnjih poslova, a upravo to ministarstvo podatke prosljeđuje Državnom zavodu za statistiku, koji ih objavljuje kao službene. Često se zbog toga u javnosti mogu čuti različiti podatci o broju iseljenih, a koji su također u mnogim slučajevima neutemeljeni pa i proizvoljni. Ovdje će se usporediti podatci o odseljenima prema hrvatskoj statistici i statistikama nekih država u koje su stanovnici najviše iseljavali u prošlom desetljeću kako bi se spoznala razlika između podataka prikupljenih na ta dva načina. Problem se javlja zato što neke države ne objavljuju podatke o doseljenima iz Hrvatske nego o doseljenim hrvatskim državljanima, a oni se u te države nužno ne doseljavaju samo iz Hrvatske. Također, neke države u koje se stanovnici Hrvatske iseljavaju u većem broju ne prikazuju broj doseljenika prema (svim) državama ili državljanstvima. Stoga se npr. ne može doći do broja osoba doseljenih iz Hrvatske u Sloveniju, Italiju, Švicarsku itd. Poseban problem predstavljaju hrvatski podatci o broju odseljenih u Bosnu i Hercegovinu te Srbiju jer se mnoge od tih osoba nisu u pravom smislu iselile već su izbrisane iz evidencije prebivališta zato što godinama ne žive u Hrvatskoj nego su u njoj fiktivno prijavljene radi korištenja raznih beneficija. Uglavnom se radi o stanovništvu srpske etničke pripadnosti, ali takvih osoba bilo je dosta i u pograničnom području s Bosnom i Hercegovinom, a hrvatske su narodnosti. Ovdje će se prikazati službeni podatci o odseljenima iz Hrvatske između 2011. i 2021. u Njemačku, Austriju, Irsku i Švedsku te usporediti sa statističkim podacima tih država. Prve tri države hrvatskim su iseljenicima posljednjih godina ujedno najprivlačnije među članicama Europske unije zbog zapošljavanja i mogućnosti veće zarade dok Švedska također bilježi sve veći broj doseljenih hrvatskih građana, a osim toga vodi i preciznu statistiku doseljenih stranaca.

Statistički podatci o iseljavanju u Njemačku 2011.—2021.

Dugi niz desetljeća Njemačka je odredište najvećem broju stanovnika iseljenih iz Hrvatske, a u Tablici 1 prikazano je brojčano kretanje hrvatskih državljana u toj državi između 2011. i 2021. prema podacima njemačkog statističkog zavoda i to sa stanjem 31. prosinca svake prikazane godine. Kao što je već naglašeno, hrvatski državljani nisu se doselili samo iz Hrvatske, već su to mogli učiniti iz bilo koje države, a naravno da ih je, poslije Hrvatske,

najviše došlo iz Bosne i Hercegovine. Prve dvije promatrane godine u Njemačkoj je živjelo oko 220 tisuća osoba s hrvatskim državljanstvom da bi već 2015. njihov broj bio za trećinu veći nego 2011. Na kraju 2021. hrvatskih državljana bilo je čak 434,6 tisuća ili gotovo dvostruko više nego 2011. Relativno najveći porast zabilježen je 2015. kada je njihov broj u odnosu na prethodnu godinu povećan 13,1%, a najmanji tijekom 2021. kada je zbog pandemije bolesti COVID-19 znatno smanjen broj doseljenih, a u samoj Njemačkoj vjerojatno je rođeno manje te umrlo više hrvatskih državljana u odnosu na prethodne godine. Upravo se često zaboravlja na vitalne događaje hrvatskih državljana koji već žive u Njemačkoj, pa se često olako konstatira kako je npr. između 2020. i 2021. njihov broj povećan za 7765 osoba ili 1,8% jer je toliko bio veći broj doseljenih od odseljenih. Takve interpretacije sasvim su pogrešne jer promjena broja hrvatskih državljana, kao i svih drugih, ne ovisi samo o migracijskom saldu jer mnogi hrvatski državljani u Njemačkoj i umiru, sva rođena djeca u Njemačkoj ne postaju odmah njemački državljani, neke osobe s vremenom ostaju bez hrvatskog državljanstva itd.

Tablica 1. Broj hrvatskih državljana u Njemačkoj 2011.—2021. prema podacima njemačke statistike.

Izvor: Statistisches Bundesamt (Destatis), 2021, Ausländische Bevölkerung — Fachserie 1 Reihe 2 — 2021, Bevölkerung und Erwerbstätigkeit, Ausländische Bevölkerung, Ergebnisse des Ausländerzentralregisters, Ausländische Bevölkerung 2011 bis 2021 nach Staatsangehörigkeit und Geschlecht <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Migration-Integration/Publikationen/Downloads/Migration/auslaend-bevoelkerung-2010200217005.html> (pristupljeno 23. 10. 2022.)

Godina	Broj hrvatskih državljana	Indeks promjene 2011.=100	Lančani indeks
2011.	223.014	100,0	-
2012.	224.971	100,9	100,9
2013.	240.543	106,9	106,9
2014.	263.347	118,1	109,5
2015.	297.895	133,6	113,1
2016.	332.605	149,1	111,7
2017.	367.900	165,0	110,6
2018.	395.665	177,4	107,5
2019.	414.890	186,0	104,9
2020.	426.845	191,4	102,9
2021.	434.610	194,9	101,8

U Tablici 2 prikazan je službeni broj stanovnika Hrvatske odseljenih u Njemačku prema podacima DZS-a te broj doseljenih stanovnika iz Hrvatske u Njemačku između 2011. i 2021. prema podacima njemačkoga Saveznog zavoda za migrante i izbjeglice. Potonji zavod svake godine među ostalim izdaje i publikaciju koja prikazuje samo migracije između Njemačke i ostalih

članica EU-a. Ukupan broj evidentiranih migranata veći je za 160,3% u korist njemačkih podataka, a razlike su znatno veće u prvoj polovici prošlog desetljeća. Tako se 2013. prema njemačkoj statistici iz Hrvatske doselilo čak 749,8% više stanovnika u odnosu na podatak DZS-a. Nakon hrvatskog ulaska u EU te obvezom odjavljivanja prebivališta od 2013. ta se razlika donekle smanjuje, ali je npr. 2020. još uvijek zabilježena golema razlika od 145,5% više evidentiranih doseljenika prema njemačkoj statistici.

Tablica 2. Broj odseljenih stanovnika iz Hrvatske u Njemačku i broj doseljenih stanovnika iz Hrvatske u Njemačku 2011.—2021. prema podacima hrvatske i njemačke statistike.

Izvor: Priopćenja DZS-a »Migracija stanovništva Republike Hrvatske 2011.—2021«.

<https://web.dzs.hr/arhiva.htm>, <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/9939>,

<https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29030> (pristupljeno 23. 10. 2022.); Graf, Johannes (2022): Freizügigkeitsmonitoring: Migration von EU-Staatsangehörigen nach Deutschland. Jahresbericht 2021.

Berichtsreihen zu Migration und Integration, Reihe 2. Nürnberg: Forschungszentrum Migration, Integration und Asyl des Bundesamtes für Migration und Flüchtlinge. https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/Freizuegigkeitsmonitoring/freizuegigkeitsmonitoring-jahresbericht-2021.pdf?__blob=publicationFile&v=7

(pristupljeno 23. 10. 2022.)

Godina	Hrvatska statistika	Njemačka statistika	Razlika u %
2011.	1.061	8.089	662,4
2012.	1.883	9.019	379,0
2013.	2.193	18.633	749,7
2014.	7.961	37.060	365,5
2015.	12.325	50.646	310,9
2016.	20.432	51.163	150,4
2017.	29.053	50.283	73,1
2018.	21.732	48.618	123,7
2019.	19.290	40.151	108,1
2020.	11.636	28.563	145,5
2021.	13.077	23.760	81,7
U K U P N O	140.643	366.075	160,3

U odnosu na prethodne podatke, njemački Savezni zavod za statistiku iz Wiesbadena, svake godine objavljuje publikaciju u kojoj su prikazani doseljeni stanovnici po državljanstvu (Tablica 3). Često se u Hrvatskoj koriste i ti podatci jer se na temelju njih može utvrditi s kolikim udjelom je migracijska bilanca barem okvirno sudjelovala u promjeni ukupnog broja stanovnika s hrvatskim državljanstvom u Njemačkoj, a koji su prikazani u Tablici 1. Međutim, ti su podatci neprecizniji od prethodnih jer su se osobe s hrvatskim državljanstvom u Njemačku mogle doseliti iz bilo koje države, ne samo iz Hrvatske. Zbog toga su ovdje apsolutni brojevi njemačke statistike veći nego u Tablici 2, a podatci hrvatske statistike odnose se samo na hrvatske državljane iseljene iz Hrvatske kako bi se još više istaknula ta nepodudarnost

između dviju statistika, koja za cjelokupno razdoblje iznosi 219,9%. Tako je 2013. prema podacima njemačke statistike broj doseljenih hrvatskih državljana čak za više od jedanaest puta (1145%) veći od broja koji prikazuje hrvatska statistika. I ovdje je uočljiv trend smanjenja tih razlika, ali npr. 2020. još je uvijek bilo 189,4% više doseljenih hrvatskih državljana u odnosu na podatak hrvatske statistike.

Ovdje treba opovrgnuti još jednu tvrdnju koja se često čuje u široj hrvatskoj javnosti. Naime, njemački podaci o broju doseljenih u Njemačku iz Hrvatske (Tablica 2) i broju doseljenih hrvatskih državljana (Tablica 3) pokazuju da su potonji npr. 2019. bili brojniji za 8.228 osoba. U odnosu na ukupan broj od 48.379 doseljenih hrvatskih državljana to čini 17,0% svih doseljenih iz te kategorije. Premda i u ukupnom broju doseljenih iz Hrvatske (Tablica 2) ima osoba koji nisu hrvatski državljani, ovaj podatak jednostavno pokazuje da u broju hrvatskih državljana doseljenih u Njemačku, oni koji se nisu doselili iz Hrvatske ne čine više od 20% ukupnog broja. Time se dokazuje da hrvatski državljani iz Bosne i Hercegovine nikako ne mogu činiti trećinu ili čak više svih doseljenika u Njemačku s hrvatskim državljanstvom. Osim toga, i tih do 20% doseljenika ne dolazi samo iz Bosne i Hercegovine, već se mogu doseliti iz bilo koje druge države.

Tablica 3. Broj odseljenih hrvatskih državljana iz Hrvatske u Njemačku i broj doseljenih hrvatskih državljana u Njemačku 2011.—2021. prema podacima hrvatske i njemačke statistike.

Izvor: Priopćenja DZS-a »Migracija stanovništva Republike Hrvatske 2011.—2021«.

<https://web.dzs.hr/arhiva.htm>, <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/9939>,

<https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29030> Statistisches Bundesamt (DESTATIS) (2022), Wanderungen zwischen Deutschland und dem Ausland: Deutschland, Jahre, Staatsangehörigkeit, Wiesbaden,

[https://www-genesis.destatis.de/genesis//online?operation=table&code=12711-](https://www-genesis.destatis.de/genesis//online?operation=table&code=12711-0007&bypass=true&levelindex=1&levelid=1670111226722#abreadcrumb)

0007&bypass=true&levelindex=1&levelid=1670111226722#abreadcrumb

(pristupljeno 23. 10. 2022.)

Godina	Hrvatska statistika	Njemačka statistika	Razlika u %
2011.	964	11.484	1.091,3
2012.	1.765	12.887	630,1
2013.	2.069	25.772	1.145,6
2014.	7 877	46.090	485,1
2015.	12.264	60.980	397,2
2016.	20.343	62.109	205,3
2017.	28.972	58.603	102,3
2018.	21.605	57.724	167,2
2019.	19.094	48.379	153,4
2020.	11.440	33.108	189,4
2021.	12.906	28.457	120,5
UKUPNO	139.299	445.593	219,9

Statistički podatci o iseljavanju u Austriju 2011.—2021.

Austrijski statistički zavod, slično kao njemački, prikazuje ukupan broj doseljenih stranaca prema državljanstvu, a ne prema ishodišnoj državi. U Tablici 4 vidljivo je kako je 2011. u Austriji živjelo gotovo tri četvrtine hrvatskih državljana manje nego iste godine u Njemačkoj. Do 2021. taj udio smanjio se na čak osamdesetak posto manje u odnosu na Njemačku. Drugim riječima, između 2011. i 2021. broj hrvatskih državljana u Austriji povećan je 52,7% dok je u Njemačkoj taj porast iznosio 94,9% (Tablica 1). Glavni razlog proizlazi iz činjenice da je Austrija u potpunosti otvorila tržište rada za građane Hrvatske tek 1. srpnja 2020. premda se postupak dobivanja radnih dozvola znatno olakšao već 2013. ulaskom u EU. To se odmah vidjelo 2014. kada je u odnosu na 2013. broj hrvatskih državljana povećan 5,7%. Godinu nakon toga zabilježeno je relativno najveće povećanje od 7,3%, ali je i to znatno manje od najvećeg godišnjeg porasta broja hrvatskih državljana u Njemačkoj od 13,1%. Naravno da je očekivano veći relativni porast između 2020. i 2021. poremetila pandemija, ali se već 2023. može očekivati rekordan godišnji porast broja hrvatskih državljana u Austriji.

Tablica 4. Broj hrvatskih državljana u Austriji 2011.—2021. prema podacima austrijske statistike.

Izvor: Anzahl der Ausländer in Österreich nach den zehn wichtigsten Staatsangehörigkeiten zu Jahresbeginn 2022 <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/293019/umfrage/auslaender-in-oesterreich-nach-staatsangehoerigkeit> (pristupljeno 23. 10. 2022.)

Godina	Broj hrvatskih državljana	Indeks promjene 2011.=100	Lančani indeks
2011.	58.279	100	—
2012.	58.297	100,0	100,0
2013.	58.619	100,6	100,6
2014.	61.959	106,3	105,7
2015.	66.475	114,1	107,3
2016.	70.248	120,5	105,7
2017.	73.334	125,8	104,4
2018.	76.682	131,6	104,6
2019.	79.999	137,3	104,3
2020.	83.596	143,4	104,5
2021.	89.007	152,7	106,5

U Tablici 5 prikazani su podatci za hrvatske državljanke iseljene u Austriju iz Hrvatske te za hrvatske državljanke doseljene u Austriju prema statističkim podacima tih dviju država. Iako su razlike nešto manje nego za iste uspoređujuće skupine između hrvatske i njemačke statistike, radi se još uvijek o golemim odstupanjima s prosjekom od 149,5% za cjelokupno razdoblje. I

ovdje su te razlike bile znatno veće prve tri godine, npr. 2013. čak 484,2%, te se poslije smanjuju, ali 2021. još uvijek je prema austrijskoj statistici došlo 149% više hrvatskih državljana nego prema podatku DZS-a. Ovdje je zanimljivo da je 2014. tj. odmah nakon hrvatskog ulaska u EU, prema austrijskim podacima došlo do naglog skoka doseljenih, unatoč postojećim ograničenjima. Nakon toga, idućih pet godina taj broj je blago oscilirao, ali nikada nije pao ispod pet tisuća doseljenih. Unatoč pandemiji veći porast broja doseljenih zabilježen je 2020. kada se u drugoj polovici godine otvaraju vrata za hrvatske radnike te pogotovo 2021.² Nasuprot austrijskim podacima, DZS 2020. bilježi smanjenje broja iseljenih u Austriju u odnosu na 2019. te je zbog toga došlo i do razlike od čak 214,4% u podacima za 2020. između dviju državnih statistika.

Tablica 5. Broj odseljenih hrvatskih državljana iz Hrvatske u Austriju i broj doseljenih hrvatskih državljana u Austriju 2011.—2021. prema podacima hrvatske i austrijske statistike.

Izvor: Wanderungen mit dem Ausland (Außenwanderungen) 1996—2021 nach Staatsangehörigkeit, Statistik Austria, Wanderungsstatistik (pristupljeno 23. 10. 2022.)

Godina	Hrvatska statistika	Austrijska statistika	Razlika u %
2011.	411	1 908	364,2
2012.	476	2 008	321,8
2013.	716	4 183	484,2
2014.	1 964	6 036	207,3
2015.	3 208	5 832	81,8
2016.	2 134	5 097	138,8
2017.	2 684	5 082	89,3
2018.	2 553	5 360	109,9
2019.	2 856	5 456	91,0
2020.	2 276	7 156	214,4
2021.	3 364	8 375	149,0
UKUPNO	22 642	56 493	149,5

Statistički podatci o iseljavanju u Irsku 2011.—2021.

Možda najbolji primjer odstupanja između hrvatske i statistika zemalja u koje se najviše iseljavaju hrvatski građani pokazuje primjer Irske. Statistika te države broj doseljenih stanovnika prati putem zahtjeva za PPSN (Personal Public Service Number) na temelju kojeg se ostvaruje pravo na otvaranje računa u banci, zdravstvenu zaštitu, socijalnu skrb itd., a izdaje ga te objavljuje ir-

² U prvoj polovici 2020. slobodno kretanje ljudi bilo je ozbiljno ograničeno različitim ograničenjima putovanja, uključujući i restrikcije za državljane Europske unije.

sko Ministarstvo socijalne zaštite na mjesečnoj razini.³ Važno je napomenuti kako se PPSN izdaje osobama starim 15 godina i više te je stoga broj doseljenih stanovnika iz Hrvatske i nešto veći od tako prikazanog službenog broja.

Do ulaska Hrvatske u EU u Irskoj je živjelo relativno malo hrvatskih iseljenika premda je irskim popisom stanovništva 2011. utvrđeno 980 stanovnika rođenih u Hrvatskoj, a oni upravo na taj način prikazuju ostale narodnosne skupine. Od druge polovice 2013. počinje intenzivnije doseljavanje iz Hrvatske jer je Irska u povodu hrvatskog ulaska u EU službeno objavila da na svojim tržištima rada neće ograničavati pristup hrvatskim radnicima. Tako je npr. u prvih šest mjeseci 2013. PPSN dobilo 46 osoba iz Hrvatske, a u drugih šest mjeseci njih čak 440.⁴ Stoga je popisom stanovništva 2016. zabilježeno već 5202 stanovnika rođenih u Hrvatskoj što je u odnosu na stanje iz 2011. porast od čak 430,8 posto. Posljednji irski popis odgođen je sa 2021. na 2022. te u trenutku pisanja ovog rada još nisu poznati podatci o broju osoba rođenih u Hrvatskoj, a koje su u trenutku popisa živjele u Irskoj.

Tablica 6. Broj odseljenih stanovnika iz Hrvatske u Irsku i broj stanovnika doseljenih iz Hrvatske koji su dobili Personal Public Service Number (PPSN) u Irskoj 2121.—2021.

Izvor: Allocation of PPS Numbers by Nationality — All Countries in 2011. to 2021.
<https://www.gov.ie/en/collection/a78027-statistics-on-personal-public-service-pps-numbers-issued/#2022> (pristupljeno 23. 10. 2022.)

Godina	Hrvatska statistika	Irska statistika	Razlika u %
2011.	14	60	328,6
2012.	4	86	2.050,0
2013.	35	488	1.294,3
2014.	131	2.224	1.597,7
2015.	265	4.342	1.538,5
2016.	1.917	5.312	177,1
2017.	2.676	4.908	83,4
2018.	2.051	4.346	111,9
2019.	1.343	3.229	140,4
2020.	639	1.399	118,9
2021.	866	1.750	102,1
U K U P N O	9.941	28.144	183,1

³ Pokos, N. (2021) »Demografski aspekti suvremenog iseljavanja iz Hrvatske«. U: Žanić, M., Živić, D., Špoljar Vržina, S. Miletić G.-M. (ur.), *Suvremene migracije u Republici Hrvatskoj. Uzroci, posljedice i aktualni trendovi*, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 11-33.

⁴ Pokos, N. (2017) »Osnovna demografska obilježja suvremenog iseljavanja iz Hrvatske«, *Političke analize*, god. VIII, broj 31, 16-23.

U Tablici 6 uočljive su goleme razlike između hrvatskih i irskih podataka, pa tako u cjelokupnom razdoblju 2011.—2021. irska statistika bilježi čak 183,1% više doseljenika. Najveće su razlike evidentirane ponajprije između 2012. i 2015., a gotovo nestvarno izgleda podatak da npr. 2015. u Hrvatskoj nije odjavilo prebivalište više od četiri tisuće osoba za koje se pouzdano zna da su se doselile u Irsku. Nakon te godine razlike se znatno smanjuju, ali npr. pretpandemijske 2019. još je uvijek 140,4% veći broj prema irskoj statistici premda je u odnosu na cjelokupan broj vjerojatno bio i još veći jer, kao što je navedeno, PPSN ne dobivaju djeca mlađa od 15 godina.

Prema irskim podatcima najveći broj doseljenih zabilježen je 2016. i od tada se počinje smanjivati, a 2020. se zbog pandemije broj više nego prepolovljuje u odnosu na prethodnu godinu. Izgleda da je relativno velika udaljenost od Hrvatske bila odlučujući čimbenik za takvo smanjenje jer Njemačka ne bilježi takav pad, a Austrija zbog poznatog razloga čak bilježi porast broja doseljenih u odnosu na 2019. Ipak, već se 2021. doseljava više stanovnika nego 2019, a podatci za prvih deset mjeseci 2022. kazuju da su PPSN dobile 1532 osobe, pa će za tu godinu konačan broj biti vjerojatno nešto veći nego 2021.

Statistički podatci o iseljavanju u Švedsku 2011.—2021.

Ulaskom Hrvatske u EU Švedska je također počela bilježiti znatan porast stanovnika doseljenih iz Hrvatske. Ta država ima vrlo preciznu statistiku, pa se podatci mogu pratiti prema broju rođenih u Hrvatskoj, prema broju doseljenih hrvatskih državljana te prema broju doseljenih građana Hrvatske odnosno onih kojima je zadnje mjesto prebivališta bilo u Hrvatskoj. Potonji podatci prikazani su u Tablici 7 te uspoređeni s hrvatskom statistikom.

Kao i kod prethodno prikazanih država, i u Švedskoj se broj doseljenih hrvatskih građana naglo povećao već 2013. premda je Hrvatska postala članicom EU-a tek u drugoj polovici te godine, a pogotovo velik skok zabilježen je 2014. Zanimljivo je da se iduće četiri godine doselio podjednak broj stanovnika dok 2020. dolazi da većeg smanjenja zbog pandemije bolesti COVID-19. I ovdje se uočavaju znatno veće razlike između podataka dviju statistika u prvoj polovici promatranog razdoblja, da bi se nakon toga one počele smanjivati. Tako je 2021. ta razlika iznosila samo 19,4% što nije zabilježeno ni kod koje od prije prikazanih država.

Međutim, sveukupno švedski podatci pokazuju kako se u tu državu doselilo 66,2% stanovnika više nego što je evidentirala hrvatska statistika.

Tablica 7. Broj odseljenih stanovnika iz Hrvatske u Švedsku i broj doseljenih stanovnika iz Hrvatske u Švedsku 2011.—2021. prema podacima hrvatske i švedske statistike.

Izvor: Priopćenja DZS-a »Migracija stanovništva Republike Hrvatske 2011.—2021«. <https://web.dzs.hr/arhiva.htm>, <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/9939>, <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29030> (pristupljeno 23. 10. 2022.); Statistika centralbyrån (SCB), Immigrations and emigrations by country of emi-/immigration and sex. Year 2000—2021. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START_BE_BE0101_BE0101J/ImmiEmiFlyttN (pristupljeno 23. 10. 2022.)

Godina	Hrvatska statistika	Švedska statistika	Razlika u %
2011.	50	164	228,0
2012.	71	153	115,5
2013.	97	462	376,3
2014.	226	1.008	390,3
2015.	401	1.237	208,5
2016.	681	1.261	85,2
2017.	802	1.201	49,8
2018.	814	1.243	52,7
2019.	714	1.020	42,9
2020.	414	658	58,9
2021.	518	619	19,4
U K U P N O	5.430	9.026	66,2

Tablica 8. Broj odseljenih hrvatskih državljana iz Hrvatske u Švedsku i broj doseljenih hrvatskih državljana u Švedsku 2011.—2021. prema podacima hrvatske i švedske statistike.

Izvor: Priopćenja DZS-a »Migracija stanovništva Republike Hrvatske 2011.—2021«. <https://web.dzs.hr/arhiva.htm>, <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/9939>, <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29030> (pristupljeno 23. 10. 2022.); Statistika centralbyrån (SCB), Immigrations and emigrations by country of emi-/immigration and sex. Year 2000—2021. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START_BE_BE0101_BE0101J/ImmiEmiFlyttN (pristupljeno 23. 10. 2022.)

Godina	Hrvatska statistika	Švedska statistika	Razlika u %
2011.	40	152	280,0
2012.	63	179	184,1
2013.	79	495	526,6
2014.	220	1.174	433,6
2015.	394	1.450	268,0
2016.	660	1.569	137,7
2017.	786	1.554	97,7
2018.	790	1.604	103,0
2019.	679	1.253	84,5
2020.	381	838	119,9
2021.	497	754	51,7
U K U P N O	4.589	11.022	121,7

U Tablici 8 prikazan je broj hrvatskih državljana odseljenih iz Hrvatske te broj hrvatskih državljana odseljenih u Švedsku između 2011. i 2021. Ukupna razlika između dviju statistika ovdje je gotovo dvostruko veća u odnosu

na podatke iz prethodne tablice te iznosi 121,7%. To je donekle i razumljivo jer su ovdje prikazani samo hrvatski državljani odseljeni iz Hrvatske dok je ukupan broj hrvatskih državljana doseljenih u Švedsku (11 022) veći za dvije tisuće ili 22,1% u odnosu na broj osoba doseljenih iz Hrvatske (9026). Među hrvatskim državljanima koji se nisu doselili iz Hrvatske najvjerojatnije prevladavaju stanovnici Bosne i Hercegovine, ali i taj podatak potvrđuje kako hrvatski državljani iz te države ne čine znatno više od petine svih doseljenih hrvatskih državljana.

Zaključak

Podatci stranih statistika dokazuju kako su službeni hrvatski podaci o vanjskim migracijama sasvim nerealni i nepouzdana na što se ukazuje i upozorava već dugi niz godina. Hrvatski podaci temelje se na odjavama prebivališta u Ministarstvu unutarnjih poslova, a te podatke nakon toga u svojim publikacijama objavljuje Državni zavod za statistiku. Prema Zakonu o prebivalištu (NN 144/2012, 158/2013, 114/2022) svaka osoba koja se iseljava iz Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi dužna je odjaviti prebivalište prije iseljenja. Ako to propusti učiniti prije iseljenja, dužna je odjaviti prebivalište u roku od 15 dana nakon useljenja u drugu državu putem diplomatske misije odnosno konzularnog ureda RH u toj državi. Međutim, mnoge osobe ne odjavljuju prebivalište ili to čine tek nakon mjeseci ili čak godina i tako će vjerojatno biti i dalje sve dok se ne počnu provoditi prekršajne odredbe iz Zakona u kojem su predviđene novčane kazne od 60 do 660 eura za osobe koje u predviđenom roku ne odjave prebivalište radi iseljenja iz Republike Hrvatske. Na takvim nepreciznim podacima temelje se i procjene Državnoga zavoda za statistiku o ukupnom broju stanovnika, pa je npr. službeni podatak za sredinu 2020. govorio kako u Hrvatskoj živi više od četiri milijuna stanovnika. Nadalje, te podatke koji ne prikazuju stvarno stanje preuzimaju i međunarodne statistike te nakon objave rezultata popisa stanovništva proizlazi kako hrvatska službena statistika ne pokazuje zadovoljavajuću stručnost, pogotovo u području istraživanja migracija. Stoga je nužno što prije uvesti registar stanovništva, koji ima većina država članica EU-a, kako bi se počelo preciznije i pouzdanije pratiti ne samo iseljavanje nego i doseljavanje u Hrvatsku.

Nenad Pokos, Ivo Turk:

The Issues of Statistical Monitoring of Emigration

It could be said that Croatia is "traditionally" an emigration country. Emigration processes in Croatia have been going on continually for over 150 years. With a more or less intensive emigration, since its independence,

Croatia has also been experiencing a natural depopulation. Such a situation has resulted in the deep demographic crisis that the country is currently in. In recent times, since joining the European Union, we've been witnesses to the newest emigration wave from Croatia, as Croatian citizens have gained access to the job market of almost all EU countries. It is known that there are issues related to how correct the number of emigrated persons is, as shown by the official Croatian statistics. In this paper, we compare the official Croatian statistics data to the statistics of selected countries that Croatian citizens have most emigrated to. The goal of this paper is to find and analyze the discrepancy between the official Croatian statistics about the number of emigrated persons and the official data about immigrated persons in the countries where Croatian citizens emigrated to the most.

Key words: *migration motivation, migration theories, migration waves, youth mobility*